

KOLL PÅ Religion

4–6 AKTIVITETSBOKEN

s o a
a n m

1. Vad är religion

Frågor om livet

(s. 4)

1. **livsfråga** – fråga som handlar om livet och hur det ska levas
livsåskådning – sätt att se på livet
religiös livsåskådning – tro på en gud eller högre makt
sekulär livsåskådning – ingen tro på en gud eller en högre makt
2. *Flera svar är möjliga.*
3. *Flera svar är möjliga.*
4. *Flera svar är möjliga.*

Religioner i världen

(s. 5)

1. a) Kristendomen
b) Asien
c) Kristendomen
d) Hinduismen
e) *Flera svar är möjliga.*
2. Det bor människor i Sverige som tillhör många olika religioner.
3. *Förslag:* judendom, kristendom, islam, hinduism, buddhism och flera andra mindre religioner.
4. *Förslag:* Många tvingas fly från sina hemländer. Många kommer hit för att arbeta.
5. *Flera svar är möjliga.*

Viktiga platser och traditioner

(s. 6)

1. **Islam** – moské
Judendom – synagoga
Kristendom – kyrka
2. Det som är heligt är viktigt och något man ska visa respekt för.
3. Mecka, Jerusalem
4. Judendom, kristendom, islam
5. *Flera svar är möjliga.*
6. Kristna firar jul för att minnas att Jesus föddes vid den tiden.
7. *Flera svar är möjliga.*
8. *Flera svar är möjliga.*

Religion förr och nu

(s. 7)

1. Fornnordisk religion
2. *Förslag:* Oden, Tor, Freja
3. Människorna trodde att Tor svingade sin hammare.
4. Offra innebär att ge gåvor eller mat till gudarna.
5. Människorna offrade till gudarna för att det skulle bli nöjda och hjälpa dem.
6. *Flera svar är möjliga.*
7. a) *Förslag:* Människorna trodde att de döda behövde föremålen i efterlivet.
b) *Flera svar är möjliga.*

Varför ska du lära dig om religion?

(s. 8)

1. *Förslag:* När vi förstår att människor är olika och har olika sätt att leva blir det lättare att respektera varandra.
2. Egyptierna trodde att man kom till ett dödsrike efter döden.
3. Mumifiering innebär att kroppen torkas och lindas i tygremor.
4. *Förslag:* Det är lättare att förstå varför människor förr gjorde på ett visst sätt.
5. Kristendomen har påverkat lagar och traditioner i Sverige.
6. *Flera svar är möjliga.*

Religionens delar

(s. 9)

1. En rit är något man gör på ett bestämt sätt vid en bestämd tidpunkt. *Förslag:* gifta sig, be, borsta tändarna.
2. En myt är en berättelse som förklarar något och som inte nödvändigtvis är sann. *Förslag:* berättelserna om Jesus liv eller om fornnordiska gudar.
3. Levnadsregler förklara hur vi ska leva. *Förslag:* vi ska inte stjäla, vi ska inte mobba någon.
4. En symbol är en bild som representerar något, till exempel brukar ett hjärta symbolisera kärlek.

5. fred kvinna
 på (on) återvinning
 kristendom

6. Flera svar är möjliga.

7. Flera svar är möjliga.

2. Judendom, kristendom och islam DEL 1

Abraham (s. 10)

1. a) En person som fanns med från början i religionens historia.
 b) Att tro på en gud.
2. Abraham finns med i de tre religionernas berättelser.
3. 1. Gud talade till Abraham och sa åt honom att ta med sin fru, Sara, till ett annat land där de skulle bo.
 2. Sara och Abraham var gamla och hade inte kunnat få barn.
 3. Abraham fick ett barn med Hagar.
 4. Sara fick ett barn som fick namnet Isak.
 5. Hagar skickades ut i öknen.
 6. Ismael blev stamfader för det arabiska folket och Isak för det judiska folket.
4. *Förslag:* Abraham följde floderna där det fanns vatten. Det gick inte att gå den närmaste vägen genom öknen.

Judendom (s. 11)

1. Ungefär 15 miljoner.
2. Davidsstjärnan
3. Det fanns ett tempel i Jerusalem. I dag finns bara Västra muren kvar.
4. Västra muren är en del av det heliga templet som fanns här för länge sedan.
5. Att vara jude innebär att vara en del av ett folk med en lång historia och flera traditioner.

De judiska berättelserna (s. 12)

1. Mose befriade folket från fångenskapen i Egypten. Han tog emot de tio budorden från Gud.
2. **Den egyptiska faraon** – höll folket från Kanaan i fångenskap.
Mose – tog emot budorden på Sinai berg.
Salomo – byggde templet i Jerusalem.
Kung David – regerade när Jerusalem blev huvudstad.
Mose – befriade folket från Kanaan.
Abraham – vandrade till Kaanans land.
Faraos dotter – hittad Mose i vassen.
3. *Förslag:*
 1. Folket från Kanaan blir slavar i Egypten.
 2. Faraos dotter hittar Mose.
 3. Faraos vill inte släppa Moses folk.
 4. Mose delar vattnet.
 5. Mose tar emot de tio budorden från Gud.

De judiska texterna (s. 13)

1. Tanak är judarnas heliga text, samma som Gamla testamentet i Bibeln.
2. Toran innehåller de tio budorden och de fem Moseböckerna.
3. Den innehåller regler för hur judar ska leva.
4. Hebreiska
5. Det viktigaste är att det bara finns en Gud.
6. Toran, Nevim, Ketuvim
7. *Flera svar är möjliga.*

I synagogan (s. 14)

1. Man ber, håller gudstjänst och firar högtider i synagogan.
2. Pergament, papper av djurhud.
3. 1. Torarullarna – här finns de tio budorden.
 2. Menora – symboliserar att det tog sju dagar att skapa världen.
 3. Arken – här förvaras Torarullarna.
4. Rabbinen leder gudstjänsten.
5. Män bär kippa för att visa respekt för Gud.

Judiska högtider (s. 15)

1. a) Att Gud skapade jorden.
b) Ber om förlåtelse, ber, fastar
c) Den ska påminna om att Gud skyddade folket i öknen.
d) Återinvigningen av det andra templet i Jerusalem.
e) Att oljan räckte i sju dagar vid invigningen.
f) Att Mose hjälpte folket att fly från Egypten.
g) Uttåget ur Egypten.
2. Sabbaten är en högtid som firas på lördagar. Man tänder två sabbatsljus, umgås och besöker synagogan.

Kristendom (s. 16)

1. Ungefär 2,5 miljarder.
2. Jesus dog i Jerusalem.
3. Jesus budskap blev grunden för kristendomen. Kristna menar att Jesus är Guds son.
4. En avrättningsmetod som fanns när Jesus levde.
5. a) F
b) S
c) F
d) S
e) S
f) F
6. Jesus föddes som jude. Han har samma ursprung som Abrahams och Moses folk.
7. *Flera svar är möjliga.*

De kristna berättelserna (s. 17)

1. *Förslag:*
 1. Jesus föds i Betlehem.
 2. Stjärntydarna förstår att något märkligt hänt.
 3. Jesus predikar.
 4. Jesus blir korsfäst och dör.
 5. Jesus grav är tom.
 6. Kristendomen sprids över världen.

2. Det fanns ingen annan stans där de kunde bo.
3. *Förslag:* Han tyckte att människorna skulle följa Toran bättre. Han sa att fattiga var välkomna i Guds rike. Han sa att det viktigaste var att älska sina medmänniskor.

De kristna texterna (s. 18)

1. Gamla testamentet, Nya testamentet
2. Evangelium betyder glatt budskap.
3. Evangelierna handlar om Jesus liv, död och uppståndelse.
4. Jesus var den person som Gud valt ut. Han skulle inleda en tid av fred på jorden.
5. Ett annat ord för Messias är Kristus. Därför heter religionen kristendom.
6. *Förslag:* Man ska även älska sina ovänner.

I kyrkan (s. 19)

1. a) Kristendomens heliga byggnad
b) Religiös ledare inom kristendomen.
c) De som träffas i kyrkan och deltar i gudstjänsten.
2. Solen går upp i öster. Det symboliserar att Jesus uppstod från det döda.
3. En präst leder gudstjänsten. Prästen har hand om dop, vigslar och begravningar.
4. Enligt berättelserna återuppstod Jesus på en söndag. Det är vilodagen inom kristendomen.
5. 1. Dopfunt – dop
2. Ikon
3. Krucifix
4. Altare

Kristna högtider (s. 20)

1. a) Advent betyder ankomst och inleder kyrkoåret.
b) Fasta innebär att man äter minder.
2. Jul firas för att minnas att Jesus föddes.
3. Julklappar är symbol för gåvorna som stjärntydarna hade med sig till Jesus.
4. a) Kristna minns att Jesus dog.
b) Judar minns uttåget ur Egypten.

5. På Kristi himmelsfärdsdag firar kristna att Jesus fördes till himmelen.
6. *Flera svar är möjliga.*

Islam (s. 21)

1. Ungefär 1,3 miljarder.
2. a) Gud
b) Den som tillhör religionen islam.
b) En person som får budskap från Gud.
c) En helig byggnad i Mecka.
3. Muhammed fick uppenbarelser med budskap från Gud.
4. Det viktigaste budskapet är att det bara finns en Gud.
5. I Mecka finns den heliga byggnaden Kaba. Enligt myten var det Abraham som började bygga Kaba.

Berättelser om Muhammed (s. 22)

1. 1. Muhammed föddes i Mecka.
2. Muhammed gjorde resor med sin farbror.
3. Muhammed gifte sig med Khadidja.
4. Muhammed fick budskap från Gud genom ängeln Gabriel.
5. Muhammed fick många anhängare.
6. Muhammed blev tvungen att fly till Medina.
7. Muhammed blev en religiös och politisk ledare.
8. Muhammed återvände till Mecka och tog makten där.
9. Muhammed dog år 632.
2. *Förslag:*
Muhammed mediterade i en grotta.
Muhammed fick besök av ängeln Gabriel
Muhammed förstörde budabilderna men lät Kaba finnas kvar. I Mecka finns den heliga byggnaden Kaba.
3. Handelsmän tjänade pengar på att människor besökte gudarna i Mecka.

Islams texter (s. 23)

1. a) Koranen
b) Gabriel
c) suror
2. Koranen som finns i himlen är skriven på arabiska.
3. **Shahada** – islams trosbekännelse
Haditherna – texter om vad Muhammed sagt och gjort
Sunna – tradition
4. Grönt är en helig färg inom islam.
5. Likheten är att det bara finns en Gud.

I moskén (s. 24)

1. Imamen leder gudstjänsten.
2. Man ska inte dyrka något annat än Gud.
3. Moskén är en helig plats. Man bör vara ren när man går in där.
4. *Flera svar är möjliga.*
5. 1. En minbar är en uppbyggd plats i moskén. Härifrån hålls fredagsbönen.
2. Mihrab är en nisch i moskéns vägg som visar riktningen mot Mecka.
3. Minareten är ett torn. Härifrån ropas kallelsen till bön ut.

Muslimska högtider (s. 25)

1. a) Ramadan är den månad då Koranen uppenbarades för Muhammed.
b) Id al-adha firas till minne av att Abraham var beredd att offra sin son Ismael till Gud.
c) Mawlid firas till minne av profeten Muhammeds födelsedag.
d) Id al-fitr är en fest som avslutar ramadan.
2. Det sägs att Muhammed bröt fastan med dadlar.

3. Etik och moral

Att leva tillsammans (s. 26)

1. a) Norm är en oskriven regel.
b) Värderingar är sådant vi tycker är viktigt.
2. För att vi ska kunna leva tillsammans. För att samhället ska fungera.
3. Det vi tycker är viktigt hänger ihop med vad vi väljer att göra.
4. *Flera svar är möjliga.*
5. *Flera svar är möjliga.*
6. *Flera svar är möjliga.*

Etik, moral och etiska dilemman (s. 27)

1. a) Etik handlar om hur vi tänker kring det vi gör.
b) Moral handlar om det vi gör.
2. Etiska dilemman är situationer där vi kan välja mellan att göra på flera olika sätt.
3. *Flera svar är möjliga.*
4. *Flera svar är möjliga.*
5. *Flera svar är möjliga.*
6. *Flera svar är möjliga.*

Sara och Lilly (s.28)

1. *Flera svar är möjliga.*

Kränkningar och mobbning (s. 29)

1. a) Kränkning innebär att man gör något så att en annan person blir ledsen.
b) Mobbning innebär att någon blir utsatt för kränkningar under en lång tid.
2. *Flera svar är möjliga.*
3. *Flera svar är möjliga.*
4. Skolan måste utreda kränkningar. Personalen måste se till att skolan är en trygg plats för alla.
5. *Flera svar är möjliga.*

4. Judendom, kristendom och islam **DEL 2**

Judendomens inriktningar (s. 30)

1. **Konservativ judendom** – vill bevara regler och traditioner men anpassa dem till det moderna samhället.
Reformjudendom – vill att judendomen ska anpassas till moderna värderingar.
Ortodox judendom – vill bevara traditioner och följa de judiska lagarna och reglerna som står nedskrivna i Toran.
2. Det finns olika syn på vilka regler, traditioner och riter som är viktiga.
3. Män och kvinnor täcker huvudet för att visa respekt för Gud.
4. En kippa är en liten rund mössa som judiska män bär i synagogan.
5. *Förslag:*
Likhet:
De vill bevara de judiska traditionerna och levnadsreglerna.
Skillnader:
Ortodoxa judar vill inte att religionen ska förändras och firar alla högtider noga.
Konservativa judar vill att regler och traditioner ska tolkas om.

Judendomens levnadsregler (s. 31)

1. a) S
b) F
c) S
d) F
e) S
f) F
Det är tillåtet att äta kor och får.
Det är inte tillåtet att äta skaldjur.
Judar följer matreglerna på olika sätt.
2. Syftet med matreglerna är att varje dag bli påmind om Gud.

3. Levnadsreglerna följs olika beroende på vilken riktning man tillhör.
4. *Flera svar är möjliga.*

Livets riter (s. 32)

1. Omskärelse
2. Abraham fick uppmaningen från Gud att alla pojkar skulle omskäras.
3. Budets dotter
4. Budets son
5. Barnet får leda en del av gudstjänsten och läsa ur Toran.
6. a) Att templet i Jerusalem förstördes.
b) Hemmet som brudparet ska skapa.
7. Shiva är en sju dagar lång sorgperiod.

Kristendomens inriktningar (s. 33)

1. a) Heliga handlingar, ritualer.
b) Väg med ikoner.
2. Den grupp som ville fortsätta leva efter Jesus budskap när han dött. De var judar.
3. Kristendomen var förbjuden.
4. Efter 1 000 år delades kristendomen i en östlig och en västlig inriktning.
5. Martin Luther var en tysk munk.
6. Den största kyrkan. K
Den yngsta av de tre kyrkorna. P
Har ingen central ledare. O
Påven är ledare för denna kyrka. K
Även kvinnor kan bli präster. P
Kyrkans ledare kallas patriark. O
Har sju sakrament som kallas mysterier. O
Har sju sakrament. K
Dop och nattvard är de två sakramenten. P

Kristendomens levnadsregler och livets riter (s. 34)

1. Likhet: De tio budorden i Gamla testamentet
Skillnad: Kristendomen har inte matregler
2. En predikan där Jesus pratade om hur människorna bör leva och vara mot varandra.

3. Dopet är en helig handling. Man blir del av den kristna gemenskapen.
4. Brödet och vinet symboliserar Jesus kropp och Jesus blod.
5. Vid konfirmationen bekräftar man sitt dop och visar att man vill tillhöra kristendomen.
6. Inom vissa inriktningar är vigseln ett heligt sakrament.
7. *Flera svar är möjliga.*

Islams inriktningar och islams levnadsregler (s. 35)

1. Sunniislam, shiaislam
2. De två inriktningarna hade olika uppfattning om vem som skulle bli ledare efter Muhammed.
3. Shiaislam
4. Iran, Irak
5. a) Det som är tillåtet.
b) Det som inte är tillåtet.
c) Tradition, Muhammeds sätt att leva.
6. *Flera svar är möjliga.*
7. **Trosbekännelsen** – Den säger att det bara finns en Gud, Allah och att Mohammed är den största profeten.

Bönen – Den sker fem gånger om dagen och är den vanligaste ritin inom islam.

Den allmänna skatten – Den innebär att en troende muslim ska ge minst 2,5 procent av sin inkomst i skatt.

Fastan – Då ska alla vuxna personer avstå från mat och dryck under de timmar solen är uppe.

Vallfärden – Varje muslim som kan och har möjlighet ska göra en resa till Mecka en gång i livet.

Livets riter (s. 36)

1. Att viska trosbekännelsen för barnet.
2. Muhammed var omskuren.
3. Livet fortsätter efter döden. Det är Gud som bestämmer om man kommer till paradiset eller helvetet.
4. Kroppen ska vara ren inför mötet med Gud.

5. Grönt är en helig färg.
6. *Förslag:* Mannen ger en gåva till brudens familj. Ceremonin kan vara i moskén eller hemma. Festen kan pågå i flera dagar.

Jämför (s. 37)

1. a) Abraham, Mose, Jesus, Muhammed
b) *Förslag:* sabbat, söndagsgudstjänst, fredagsbön
pesach, påsk (judendom, kristendom)
c) Jerusalem
d) bat och bar mitzva, konfirmation (judendom, kristendom)
2. *Flera svar är möjliga.*

5. Hinduism och buddhism

Hinduism (s. 38)

1. Asien (Indien)
2. a) brahman
b) atman
c) karma
d) samsara
e) moksha
3. *Flera svar är möjliga.*
4. *Flera svar är möjliga.*

Hinduismens gudar och hinduismens texter (s. 39)

1. a) Tron på en gud.
b) Tron på flera gudar.
2. a) Vishnu bevarar och skyddar världen.
b) Shiva blev arg och högg av Ganesha huvudet. Då fick Ganesha ett elefant-huvud i stället.
c) Shiva
3. Det är hinduismens heliga texter.
4. *Flera svar är möjliga.*

5. *Flera svar är möjliga.*
6. *Flera svar är möjliga.*

Heliga platser och i templet (s. 40)

1. Puja är en rit då man ger gudarna olika gåvor.
2. *Flera svar är möjliga.*
3. Hinduer tror att Ganges kan rena synder och underlätta vägen till moksha.
4. Varanasi är en helig stad för hinduer, buddhister, kristna och muslimer.
5. I templet hålls puja. Där offrar man till gudarna.
6. a) Snäckan används som trumpet i ritualer.
b) Blommor, rökelse och mat offras till gudarna.
c) Klockan markerar början och slutet vid en puja.

Hinduiska högtider och livets riter (s. 41)

1. Rama segrade över Ravana. Man tänder lampor och dekorerar hemmet med färgglada mönster.
2. Man firar det godas seger över det onda. Man tänder eldar och kastar färgpulver och vatten på varandra.
3. En brahmin välsignar barnet och viskar heliga ord i barnets öra.
4. Själen blir fri och kan gå vidare när kroppen kremeras.
5. Det finns många gudar och traditioner i Indien. Något kan därför firas varje dag.
6. Gudarna blir närvarande i världen.
7. *Flera svar är möjliga.*

Buddhism (s. 42)

1. Asien
2. Theravada, mahayana
3. Siddharta var son till en kung. Han blev sedan Buddha.
4. Han började fundera över hur livet borde levas.

5. Upplyst innebär att man har fått kunskap.
6. *Förslag:*

Siddharta växer upp i ett palats. Han är skyddad från allt ont i världen.

Siddharta upptäcker världen utanför palatset. Han möter en gammal, en sjuk och en död människa.

Siddharta provar att leva som asket i sju år.

Siddharta mediterar och blir upplyst.

Buddhismens grunder och buddhismens texter (s. 43)

1. I Varanasi höll Buddha sin Benarespredikan.
2. Benarespredikan handlar om levnadsregler.
3. Nirvana innebär att man har nått rätt förståelser om livet.
4. Den åttafaldiga vägen är åtta levnadsregler.
5. Tripitaka innehåller levnadsregler och beskriver hur olika riter ska genomföras.
6. Buddhister tror inte att det finns en evig själ.
7. *Flera svar är möjliga.*

Heliga platser, i templet, buddhistiska högtider och livets riter (s. 44–45)

1. I Bodh Gaya satt Buddha och mediterade under ett fikonsträd.
2. *Förslag:*
 - a) Lotusblomman symboliserar upplysning.
 - b) En bönekvarn sprider ut bönerna i världen. Man kan räkna böner med bönehalsbandet.
 - c) Bilder och statyer av buddha är vanliga i Buddhistiska länder. Buddha avbildas ofta med sina händer i olika positioner. De kallas mudras.
3. Buddhas lära och kunskap.
4. Buddhister tänder ljus och lyktor.
5. Dharmadagen firas till minne av Benarespredikan.

6. Bodhidagen firas till minne av att Buddha blev upplyst.
7. De får utbildning i att leva som munk eller nunna.
8. Tre klädedräkter, en matskål och en vattensil.
9. Det är en symbol för att de hör ihop.
10. Efter döden övergår man till ett nytt liv.
11. *Flera svar är möjliga.*

6. Religion och samhälle

Kristendomen i Sverige (s. 46–45)

1. Den fornnordiska religionen
2. En missionär reser runt och sprider sin religion.
3. Olof Skötkonung
4. Det blev lättare att styra landet. Det underlättade samarbete med andra kristna länder.
5. Alla skulle kunna läsa bibeln på sitt eget språk. Prästerna behövdes inte för att komma nära Gud.
6. a) Kungen styrde över kyrkan. Människor lärde sig läsa. Prästerna förde folkbokföring.
b) Alla var tvungna att vara protestanter. De som kom till Sverige fick byta religion. Alla skulle gå i kyrkan på söndagar. Man skulle vara gift för att skaffa barn.
7. 1. Vikingarna träffar kristna på sina resor.
2. Munken Ansgar kommer till Sverige som missionär.
3. Sverige blir ett kristet land.
4. Gustav Vasa bestämmer att Sverige ska bli protestantiskt.
5. Alla måste vara protestanter.
8. Den samiska religionen och de samiska ritualerna förbjöds.

Nya kyrkor (s. 48)

1. Många ville tolka bibeln på sitt eget sätt. De ville själva bestämma över sin religion och över gudstjänsterna.
2. Det fanns religionsfrihet i Amerika. (Det var fattigt i Sverige. Många hade det svårt.)
3. Frikyrkorna är fria från statskyrkan.
4. Statskyrkan förbjöd frikyrkorna.
5. *Förslag:* Pingströrelsen, Equmeniakyrkan, Evangeliska Frikyrkan

Samhället och kyrkan förändras (s. 49)

1. *Förslag:* Kvinnans roll förändrades – även kvinnor kunde bli präster. Lagar och normer ändrades – synen på äktenskapet ändrades.
2. År 2000 skiljdes Svenska kyrkan från staten.
3. *Flera svar är möjliga.*

Religion i media (s. 50–51)

1. a) Journalister kan inte rapportera allt utan måste välja vad de berättar.
b) Ofta berättar de sådant som är dramatiskt. Bilden av verkligheten stämmer inte alltid.
2. a) Alla beskrivs som om de vore likadana.
b) *Flera svar är möjliga.*
c) Generaliseringar kan leda till fördomar och missförstånd.
3. *Flera svar är möjliga.*
4. *Flera svar är möjliga.*

7. Identitet och relationer

Vem är jag? (s. 52)

1. Identitet handlar om vem man är.
2. *Flera svar är möjliga.*
3. *Flera svar är möjliga.*
4. *Förslag:* Identiteten kan påverkas av religiösa normer, regler och traditioner.
5. *Flera svar är möjliga.*
6. *Flera svar är möjliga.*
7. *Flera svar är möjliga.*

Relationer (s. 54)

1. *Flera svar är möjliga.*
2. *Flera svar är möjliga.*
3. Människor kan bli förälskade i personer av samma kön, av motsatt kön eller i båda könen.
4. *Förslag:* Män och kvinnor bör ha lika lön för lika arbete.
5. *Flera svar är möjliga.*

Mänskliga rättigheter (s. 55)

1. De mänskliga rättigheterna innebär att alla ska ha rätt till liv, frihet och säkerhet. Ingen ska diskrimineras.
2. *Förslag:* Många hade dött i andra världskriget. FN ville inte att något sådant skulle hända igen.
3. De hjälper oss att förstå och respektera olika sätt att leva.
4. *Flera svar är möjliga.*
5. *Förslag:* Religioner kan förbjudas. Staten kan tvinga människor att ha en viss religion. Det kan vara förbjudet att kritisera religionen.
6. *Flera svar är möjliga.*

Relationer till naturen (s. 56)

1. Ursprungsfolk är grupper av människor som bott länge i ett område. De har bevarat sitt språk, sin kultur och sina traditioner.
2. De menar att man ska visa respekt för naturen. Naturen är helig.
3. *Flera svar är möjliga.*
4. *Flera svar är möjliga.*
5. Nåjden var en andlig ledare som var länk mellan människorna och andarna.
6. De kristna missionärerna förbjöd de samiska traditionerna.
7. *Flera svar är möjliga.*